

היסטוריה

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שלוש שעות.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שמונה נושאים, ועליך לבחור בשניים מהם.

בכל נושא שני פרקים, ועליך לענות על שתי שאלות:

שאלה אחת מן הפרק הראשון — 35 נקודות

שאלה אחת מן הפרק השני — 15 נקודות

סך הכול לנושא — 50 נקודות

(לכל נושא — 50 נקודות; סך הכול — 100 נקודות)

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

שים לב: תלמיד שאושר לו מבחן מותאם יענה על אחת משתי השאלות הראשונות בכל אחד משני הנושאים שלמד.

סך הכול שתי שאלות, לכל שאלה — 50 נקודות.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.

כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

השאלות

בשאלון זה שמונה נושאים (1-8). בחר בשני הנושאים שלמדת, וענה על ארבע שאלות סך הכול, לפי ההוראות.

נושא 1 — הפעילות הציונית בארצות האסלאם בימי מלחמת העולם השנייה, והעליות הגדולות מארצות האסלאם בשנים 1948-1967

אם בחרת בנושא זה, ענה על שתי שאלות:

על אחת מן השאלות 1-2 (פרק ראשון) ועל אחת מן השאלות 3-4 (פרק שני).

פרק ראשון

ענה על אחת מן השאלות 1-2 (35 נקודות).

1. העלייה החשאית ממרוקו בשנים 1956-1961

א. הצג את מאפייני העלייה החשאית ממרוקו בשנים 1956-1961.

בתשובתך כתוב על הנושאים האלה:

— דרך הגיוס של מועמדים לעלייה.

— נתיבי ההברחה ודרכי ביצועה.

— המניעים של אחת מן המדינות: צרפת, ספרד או בריטניה, לסייע לעלייה זו.

(20 נקודות)

ב. הצג את התגובות על אסון הטביעה של האונייה "אגוז", והסבר כיצד השפיעו תגובות אלה על יהודי מרוקו.

(15 נקודות)

2. יהודי לוב

א. החיילים הארץ-ישראלים בצבא הבריטי סייעו ליהודי לוב בזמן מלחמת העולם השנייה ואחריה.

הצג שלוש מפעולות הסיוע האלה.

(15 נקודות)

ב. הסבר את הגורמים לפרעות ביהודי לוב בנובמבר 1945, ואת ההשפעה של הפרעות על הפעילות הציונית בלוב.

(20 נקודות)

פרק שני

ענה על אחת מן השאלות 3-4 (15 נקודות).

3. בתקופת מלחמת העולם השנייה הוקמו תאים של ארגון "ההגנה" בכמה מארצות האסלאם.

הסבר מדוע התעורר הצורך להקים אותם, והצג שלושה קשיים שהיו בהקמת תאים אלה.

4. **הסבר שניים** מן הגורמים שהובילו לחיסול הקהילה היהודית בעירק.

הסבר מדוע הוגדרה העלייה מעירק "עליית הצלה".

נושא 2 — "מעיל תשבץ": מפגש התרבויות בין יהדות לאסלאם בימי הביניים

אם בחרת בנושא זה, ענה על שתי שאלות:

על אחת מן השאלות 5-6 (פרק ראשון) ועל אחת מן השאלות 7-8 (פרק שני).

פרק ראשון

ענה על אחת מן השאלות 5-6 (35 נקודות).

5. כיבושי האסלאם במאה השביעית ובמאה השמינית

א. הסבר שני מניעים, משני תחומים שונים, לכיבושי המוסלמים במאה השביעית ובמאה השמינית.

הצג אחת מן התוצאות של כיבושים אלה.

(15 נקודות)

ב. הסבר את ההשפעה של כיבושי האסלאם על היחסים בין המרכז היהודי בארץ-ישראל ובין המרכז בבבל.

הצג ביטוי אחד של השפעה זו. (20 נקודות)

6. היבדלות ופתיחות בחיי המשפט

א. הצג שניים מן התחומים שבהם הייתה ליהודים אוטונומיה משפטית בארצות האסלאם.

הסבר מדוע במקרים מסוימים פנו יהודים דווקא אל בתי משפט מוסלמיים.

(20 נקודות)

ב. הצג שני קווי דמיון בין המבנה של מערכת המשפט המוסלמית ובין המבנה של מערכת המשפט היהודית.

הסבר גורם אחד לדמיון זה.

(15 נקודות)

פרק שני

ענה על אחת מן השאלות 7-8 (15 נקודות).

7. הצג שני מאפיינים משותפים למסחר היהודי ולמסחר המוסלמי בימי הביניים, ושני מאפיינים ייחודיים למסחר היהודי.

8. מהי גניזת קהיר?

הצג את תרומת "הגניזה" להבנה של חיי היהודים בימי הביניים בשני תחומים.

נושא 3 — קהילת יהודי קרקוב

אם בחרת בנושא זה, ענה על שתי שאלות:
על אחת מן השאלות 9-10 (פרק ראשון) ועל אחת מן השאלות 11-12 (פרק שני).

פרק ראשון

ענה על אחת מן השאלות 9-10 (35 נקודות).

9. הנשים בגטו קרקוב

א. לפניך קטע ממאמר שכתבה ד"ר פליציה קראי על הנשים בגטו קרקוב. קרא את הקטע, וענה על השאלות שאחריו.

הודות לעבודתן הבלתי פוסקת של נשים, לחיים בגטו היה עוד גוון של חיים "נורמליים". עבור אימה של הלינה נלקן לא היו קיימים "חיי רגע": בכל מצב יש לנהוג ולחיות כבן אדם. "הדירה", זאת אומרת חדר קטן ששימש את כל המשפחה, היה תמיד מצוחצח, ואם לארוחה היו רק תפוחי אדמה עם רוטב חרדל – השולחן היה תמיד מכוסה במפית צחורה. איזה ערך פסיכולוגי היה אז למפית לבנה על השולחן? האם היה זה ביטוי של מנטליות בורגנית או של שמירה על שפיות הדעת?

(פ' קראי, הנשים בגטו קרקוב, lib.toldot.cet.ac.il)

על פי מה שלמדת, הסבר את המושג "המאבק על התקווה".

הסבר כיצד "המאבק על התקווה" בא לידי ביטוי בקטע.

על פי מה שלמדת, הצג שתי דוגמאות אחרות ל"מאבק על התקווה".

(18 נקודות)

ב. "האוחזות בנשק בגטאות וביערות לא היו תלויות בגברים, כמארגנות, יוזמות ולעיתים מפקדות בפועל".

(ש' גבע, אל האחות הלא ידועה: גיבורות השואה בחברה הישראלית, הוצאת הקיבוץ המאוחד, 2010, עמ' 29)

הדגם קביעה זו באמצעות שלוש דוגמאות לפעולות של נשים יהודיות במחתרת בגטו קרקוב. (17 נקודות)

10. תנועות הנוער בקרקוב

לפניך קטע מקור מדברים שפורסמו בביטאון של הארגון "החלוץ הלוחם", באוגוסט 1943. קרא את הקטע, וענה על השאלות שאחרי.

באמצע אוגוסט מלאה שנה להתאגדותנו כארגון מחתרת לוחם, שחבריו הם משורות הנוער החלוצי הקיימות עד עתה. היה זה מפנה חד בחיים הרעיוניים שלנו, כשנדרשנו להינתק מסדנאות העבודה השקטות, היוצרות, ולזנק למאבק דמים, לנטוש את תקוות חיי העמל בארץ-ישראל הנבנית, לאחוז בנשק ולשפוך את דמנו על אדמת נֶכֶר. מושג הלחימה בנשק היה זר לנו תמיד, שפיכת דמים עוררה בנו סלידה, קרוב היה לנו רק הבניין תוך הרמוניה חברתית ושלוש. אפילו בימי המלחמה הלכנו בדרך הסלולה, הקמנו נקודות הכשרה וחיפשנו דרכים לא חוקיות לעלייה, כדי שלא יטבלו ידי חלוצים במים העכורים של "אמיתות" חדשות, ציניות. אולם באה השעה שלא ניתן עוד להסס, כשהכרח ההיסטורי הורה לנו את הדרך החדשה, ואכן עלינו עליה ללא פקפוק.

(ש' דרנר, "ביום השנה לייסוד הארגון", החלוץ הלוחם, בטאון הנוער היהודי החלוצי במחנת קרקוב,

תרגם צ' ארד, ביחד הוצאה לאור, 2006, עמ' 76)

א. על פי מה שלמדת, **הצג** את מטרות פעולתיהן של תנועות הנוער בגטו קרקוב.

על פי קטע המקור, **הצג** שתיים מדרכי הפעולה של תנועת הנוער "עקיבא" לפני שנהפכה למחתרת לוחמת.

על פי מה שלמדת **הבא** שתי דוגמאות לפעולות של תנועות הנוער בקרקוב.

(20 נקודות)

ב. **הסבר** מה גרם לתנועות הנוער להפוך למחתרות.

על פי קטע המקור ועל פי מה שלמדת, **הצג** שלוש דוגמאות לפעולות שבוצעו על ידי המחתרות בקרקוב לפני דצמבר

1942. (15 נקודות)

פרק שני

ענה על אחת מן השאלות 11-12 (15 נקודות).

11. **הסבר** מדוע אִפְשָׁרוּ הנאצים לבית מרקחת לפעול בגטו.

הצג שלושה תפקידים שמילא בית המרקחת של פאנקייבויץ' בחיי הגטו.

12. **הצג** שלוש פעולות של הנאצים נגד היהודים בקרקוב לפני הקמת הגטו.

הסבר דילמה אחת שהייתה ליהודים בקרקוב בתקופה זו.

נושא 4 — מלחמת העצמאות

אם בחרת בנושא זה, ענה על שתי שאלות:

על אחת מן השאלות 13-14 (פרק ראשון) ועל אחת מן השאלות 15-16 (פרק שני).

פרק ראשון

ענה על אחת מן השאלות 13-14 (35 נקודות).

13. משבר ארבעת החודשים הראשונים

א. לפניך קטע מקור מיומנה של הדסה אביגדור־אבידב, לוחמת פלמ"ח ומלונות שיירות, שליטה עדויות מחבריה

שהשתתפו בשיירת חולדה (מרס 1948).

קרא את קטע המקור, וענה על השאלה שאחריו.

בארגון שיירת חולדה היו הרבה שגיאות, ומוכרחים ללמוד מהן ולהפיק לקחים. זו נראית לי שגיאה גדולה לשלוח שיירות כל כך גדולות לירושלים, ובייחוד לכלול בהן משאיות גדולות וכבדות. גם כאשר כל המשאיות תקינות, עליהן להאט את נסיעתן בעליות הגדולות של שער הגיא, מה שמקל על הפגיעה בהן. בוודאי כך המכוניות הגדולות והכבדות, שקשה גם לעקוף אותן כאשר הן נתקעות, או לסובב אותן על הכביש לנסיגה.

שיירה גדולה מהווה גם כעין התגרות באויב. הוא בוודאי קופץ משמחה כאשר הוא רואה אותה. אין כלל סיכוי לא להצליח בפגיעה. יש זמן רב להתארגנות ההתקפה, מרגע שהמכוניות הראשונות שלה עוברות. אם מכונית מסוימת לא נפגעה – אל חשש, אפשר להספיק ולקלוע בבאות אחריה. יש פחות סיכויי הצלחה לפגוע במכוניות [של] שיירה קטנה, ובה משאיות קלות, יחסית. היו גם מקרים בוודים שמשאיות בוודות הצליחו לעבור ללא פגע. ... בשיירה קטנה קל יותר לשמור על קשר בין כל המכוניות. ... גם מינוי מפקדים גבוהים, שאין להם ניסיון אישי רב, לפקד על שיירה גדולה, נראה לי מרשם מפוקפק מאוד להצלחה.

(ה' אביגדור־אבידב, בדרך שהלכנו — מיומנה של מלונות שיירות, בתוך אתר מט"ח)

על פי מה שלמדת, הסבר מדוע נסעו בשיירות ליישובים היהודיים.

הסבר מה היו הגורמים למשבר השיירות שפרץ במרס 1948. בתשובתך התייחס גם לביקורת הבאה לידי ביטוי

בקטע המקור. (20 נקודות)

ב. בעקבות כישלון השיירות נערך מבצע נחשון. הצג את המבצע ואת מטרתו.

הסבר כיצד מבצע נחשון היה אמור לפתור את משבר השיירות, ומדוע הוא לא פתר אותו.

(15 נקודות)

א. לפניך רשימה של קרבות מרכזיים שהתחוללו במלחמת העצמאות.

בחר בשני קרבות מן הרשימה, הצג אותם בקצרה, וכתוב מה הייתה החשיבות של כל אחד מהם.

הסבר מדוע נצרב כל אחד מן הקרבות האלה בזיכרון הלאומי.

- קרבות לטרון
- הקרב על הרובע היהודי
- הקרב על יד מרדכי
- הקרב על רמת רחל
- הקרב על דגניה א ודגניה ב
- הקרב על משמר הירדן
- קרב ניצנים

(18 נקודות)

ב. לפניך קטע מקור מתוך יומן המלחמה של דוד בן גוריון (1948). עיין בקטע, וענה על השאלה שאחריו.

13/6/48

קראתי את צבי [אילון] שיסדר להשביע [את] כל הצבא, ולהחתיים אותם על השבועה. ביררנו [את] עניין הדרגות. קבעתי שבע דרגות לקצינים: סגן ראשון, סגן, סרן, רב סרן, סגן אלוף, אלוף, רב אלוף.

15/6/48

רכישות לחיל האוויר: על ידי אהוד [בצ'כיה]: 30 "סכינים" [מטוסי מסרשמידט] עם כל הציוד (על 15 יש כבר אישור סופי).

מברק מטדי (13.6.48) ששלח שלושה "מבצרים מעופפים" [מטוסים מפציצים] לאיטליה להתחמש שם. קנה עוד אחד. [...] שלח 150 מצנחים.

[...]

הטלתי על פריץ ויוחנן להביא לי ביום ו' (18 ביוני) תשובה לשאלה איך לגמור את המלחמה בניצחון, לאחר גמר ההפוגה, ומה מינימום הנשק והציוד הדרוש למטרה זו.

22/6/48

השמדת "אלטלנה"

[...]

פגז של אחת מהאוניות שלנו [למעשה של תותח שדה] פגע באונייה והחלה לבעור ולהתפוצץ. אנשי אצ"ל ביקשו מאנשינו לעזור להוציא פצועים ואנשים מהאונייה. נשלחה מחלקה של פלמ"ח להוציא [את] הפצועים. האונייה בוערת.

27/6/48

בצהריים השבעתי [את] ראשי האגפים והמפקדים.

(ד' בן-גוריון, מן היומן: מלחמת העצמאות, תש"ח-תש"ט, משרד הבטחון — ההוצאה לאור, 1986,

עמ' 221, 223, 232, 243)

על פי מה שלמדת, **הצג** את התנאים של ההפוגה הראשונה (10 ביוני 1948).

אפשר לטעון כי מן הפעולות שנעשו בזמן ההפוגה הראשונה אפשר ללמוד מדוע הסכים בן גוריון לתנאיה.

הסבר טענה זו על פי הקטע ועל פי מה שלמדת. (17 נקודות) /המשך בעמוד 9/

פרק שני

ענה על אחת מן השאלות 15-16 (15 נקודות).

15. במלחמת העצמאות השתתפו גם מתנדבים ממדינות אחרות שנלחמו או בצד היהודי או בצד הערבי. הצג דוגמה אחת למתנדבים שנלחמו בצד היהודי ודוגמה אחת למתנדבים שנלחמו בצד הערבי, והסבר את תרומתם ללחימה.
16. בזמן מלחמת העצמאות התפתחו מיתוסים גם בצד היהודי וגם בצד הערבי. הצג שני מיתוסים, והסבר כיצד שירת כל אחד מהם את הצד שיצר אותו.

נושא 5 — אל מול עולם חדש: לבטים ומגמות בעידן האמנציפציה

אם בחרת בנושא זה, ענה על שתי שאלות:

על אחת מן השאלות 17-18 (פרק ראשון) ועל אחת מן השאלות 19-20 (פרק שני).

פרק ראשון

ענה על אחת מן השאלות 17-18 (35 נקודות).

17. יהודי החצר

- א. **הצג** שלוש מן התפקידים שמילאו יהודי החצר בשירות שליטי המדינות. **הסבר** כיצד תרמו יהודי החצר לחיזוק הקשר בין החברה היהודית לחברה הנוצרית באירופה. (17 נקודות)
- ב. יש מחלוקת בין ההיסטוריונים בנוגע לשינוי שהתחולל באורח החיים של יהודי החצר בעקבות מעורבותם בחברה הנוצרית. **הצג** שתיים מן הדעות במחלוקת הזאת, והבא דוגמה לביסוס אחת מן הדעות. (18 נקודות)

18. היחס של משכילי ברלין ללשונות

- א. **הסבר** את היחס של משה מנדלסון לעברית. **הסבר** מה הניע את משה מנדלסון לתרגם את התורה לגרמנית. (17 נקודות)
- ב. קרא את קטע המקור שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

חיוב מוטל על כל איש ואיש ללמד את בנו הלשון ונימוסי המדינה אשר הוא דר שם... אבל אם יתחילו ללמוד עם הנער התפילה וקיצור התורה רק בלשון דייטש [גרמנית] ולא ייזכר לו בתחילת לימודו העיקר בלשון הקודש, אז יהיה נקל בעיניו התורה כי היא נדמה לדברי חול, כאשר נדבר אליו בלשון המורגל ואינו נכנס בליבו עם התעוררות התלהבות... לכן נכון וראוי ללמוד עם הנער כל פסוק ופסוק מהתורה בלשון הקודש, ולפרש לו מילה במילה בלשון דייטש, כפי הלשון שמורגלין בו. ובפרט בדורנו זה שיש לנו פירוש התורה בלשון דייטש בלשון צח [הכוונה לתרגום מנדלסון].

מדברי ר' שמואל לנדא על "נתיבות שלום" [ביאור התורה של מנדלסון].

בתוך: פ' סנדלר, הביאור לתורה של משה מנדלסון וסיעתו: התהוותו והשפעתו, ראובן מס, תש"א, עמ' 205-206

על פי הקטע ועל פי מה שלמדת, **הסבר** את ההבדל בין העמדה של ר' שמואל לנדא, הבאה לידי ביטוי בקטע, ובין

העמדה של אביו, הרב יחזקאל לנדא, בנוגע ל"נתיבות שלום". (18 נקודות)

פרק שני

ענה על אחת מן השאלות 19-20 (15 נקודות).

19. **הצג שניים** מן ההבדלים בין המשכילים מן הדור הראשון בתנועת ההשכלה היהודית ברוסיה ובין המשכילים מן הדור השני בתנועה זו.

הסבר את הגורמים להבדלים שהצגת.

20. **הצג שתי** פסיקות של רבנים בארצות האסלאם שבהן באה לידי ביטוי עמדה מתונה כלפי המודרנה, ופסיקה **אחת** שלהם שבה באה לידי ביטוי עמדה מחמירה כלפי המודרנה.

נושא 6 — תולדות ארצות הברית

אם בחרת בנושא זה, ענה על שתי שאלות:
על אחת מן השאלות 21-22 (פרק ראשון) ועל אחת מן השאלות 23-24 (פרק שני).

פרק ראשון

ענה על אחת מן השאלות 21-22 (35 נקודות).

21. "השיבה לנורמליות" בשנות העשרים והמשבר הכלכלי

א. הקריקטורה שלפניך התפרסמה בעיתון "לוס אנג'לס טיימס" בסוף נובמבר 1928.

עיין בקריקטורה, וענה על השאלה שאחריה.

"Getting Ahead of the Band Wagon!"

"רץ לפני השיירה"

(א' גייל, לוס אנג'לס טיימס, 24/11/1928)

הצג שניים מן המאפיינים של הכלכלה האמריקנית בשנות העשרים של המאה ה-20, והסבר כיצד הם באים לידי ביטוי בקריקטורה.

הסבר כיצד אחד מן המאפיינים שהצגת הוביל למשבר הכלכלי הגדול. (17 נקודות)

ב. הצג את תוכנית ה"ניו דיל" של הנשיא רוזוולט, והסבר את המטרה שלה.

הבא שתי דוגמאות לחוקים שנחקקו כדי להשיג את מטרות התוכנית.

הסבר את ההתנגדות של בית המשפט העליון לחוקים אלה. (18 נקודות)

22. המאבק בקומוניזם בארצות הברית ומחוצה לה בתקופת המלחמה הקרה**א.** לפניך רשימת אירועים.

בחר בשניים מן האירועים, והסבר כיצד כל אחד מהם הגביר את הפחד בארצות הברית מפני הקומוניזם.

— מרוץ החימוש הגרעיני

— הקמת "הדמוקרטיה העממית"

— הקמת סין העממית

— פרוץ מלחמת קוריאה

(15 נקודות)

ב. לפניך קטע הדין ברדיפת אזרחים שנחשדו באהדה לקומוניזם מן הספר "תולדות ארצות הברית" מאת

יונינה פלורסהיים.

קרא את הקטע, וענה על השאלה שאחריו.

נראה כי למשך כמה שנים נסחפה החברה האמריקנית כולה לאווירת פחד משתק. לא כל הסכנות הוכחו כאמיתיות, וממרחק הזמן נראות אחדות מהן כמדומות; אף על פי כן גופי ממשל נכבדים, מכל שלוש הרשויות, שיתפו פעולה עם "צייד המכשפות" וחשבו שאין ברירה אלא ליטול זכויות וחירויות של אזרחים חשודים.

(י' פלורסהיים, **תולדות ארצות הברית**, הוצאת מרכז זלמן שזר, 2008, עמ' 103)

הסבר את הטענה הבאה לידי ביטוי בקטע, ובסס אותה על שתי עובדות היסטוריות.

(20 נקודות)

פרק שני

ענה על אחת מן השאלות 23-24 (15 נקודות).

23. הצג שניים מן הגורמים לפרוץ מלחמת האזרחים בארצות הברית.

לדעתך, מהו הגורם העיקרי לפרוץ מלחמת האזרחים? בסס את תשובתך על עובדות היסטוריות.

24. הצג שלושה תיקונים לחוקה האמריקנית, שכל אחד מהם חוקק במאה אחרת,**והסבר את התרומה של כל אחד מן התיקונים האלה לקידום ערכי הדמוקרטיה בחברה האמריקנית.**

נושא 7 – יפן המודרנית

אם בחרת בנושא זה, ענה על שתי שאלות:

על אחת מן השאלות 25-26 (פרק ראשון) ועל אחת מן השאלות 27-28 (פרק שני).

פרק ראשון

ענה על אחת מן השאלות 25-26 (35 נקודות).

25. יפן בשנות העשרים והשלושים של המאה ה-20

א. הסבר שניים מן הגורמים לתהליך הדמוקרטיזציה שהתרחש ביפן בשנות העשרים של המאה ה-20.

הצג שתי דוגמאות לתהליך זה.

(15 נקודות)

ב. לפניך קטע מקור מדבריו של קיטה איקי, האיידאולוג של הימין הקיצוני ביפן בתחילת המאה ה-20.

קרא את הקטע, וענה על השאלה שאחריו.

לשבע מאות מיליוני אחינו בסין ובהודו אין דרך אחרת לחירות מאשר זו שבהנהגתנו והגנתנו. יפן, שאוכלוסייתה הוכפלה בחמישים השנים האחרונות, תזדקק במאת השנים הקרובות לשטחים גדולים כדי לקיים אוכלוסייה של כ-250 מיליון נפש... עליה להניף את הדגל של ברית עמי אסיה ולתפוס את מקומה כמדינה המנהיגה של הברית הזאת.

(ב"ע שילוני, יפן המודרנית, שוקן, 2002, עמ' 196)

על פי הקטע ועל פי מה שלמדת, הסבר את תפיסת העולם של קיטה איקי בנוגע לתפקיד של יפן במזרח אסיה.

כיצד הייתה יכולה יפן לממש את החזון הזה על פי תפיסה זו?

הצג את ההשפעה שהייתה לקיטה איקי על קציני הצבא ביפן. בתשובתך הבא שתי דוגמאות.

(20 נקודות)

26. מלחמת סין-יפן השנייה

- א. לפניך קטע מקור מן ההכרזה של ראש ממשלת יפן, הנסיך קונואה, בשנת 1938. קרא את הקטע, וענה על השאלה שאחריו.

מטרתנו היא לכוון סדר חדש, שיבטיח את יציבותה של מזרח אסיה, ואנו נלחמים כדי להגשים את המטרה הזאת. הסדר החדש יתבסס על שיתוף פעולה הדוק בין יפן, מנצ'וקואו וסין בתחומי מדיניות, כלכלה ותרבות. הוא יבטיח את הצדק הבין-לאומי, יגן על האזור מפני קומוניזם, ייצור גוש כלכלי של מזרח אסיה, ויטפח תרבות חדשה... אנו דורשים מסין שתהיה שותפה בסדר החדש.

(ב"ע שילוני, יפן המודרנית, שוקן, 2002, עמ' 215)

- על פי הקטע ועל פי מה שלמדת, הסבר שתיים מן המטרות של יפן בשנים 1937-1942. על פי מה שלמדת, הסבר כיצד אחת המטרות באה לידי ביטוי במדיניות של יפן. (17 נקודות)
- ב. לדעתך, מה היה האתגר המרכזי שעמד בפני יפן בשנים האלה? נמק על פי עובדות היסטוריות. הסבר מה היו הנסיבות שאפשרו את ההתפשטות של יפן במזרח אסיה. (18 נקודות)

פרק שני

ענה על אחת מן השאלות 27-28 (15 נקודות).

27. הצג את הניסיונות של רוסיה אן של בריטניה לפתוח את שערי יפן במחצית הראשונה של המאה ה-19. הסבר שתי סיבות להצלחה של ארצות הברית לפתוח את שערי יפן באותה תקופה.
28. הצג שניים מן המניעים של יפן להילחם בסין ב-1894 (מלחמת סין-יפן הראשונה). הסבר מדוע על אף הניצחון של יפן במלחמה, התעורר ביפן זעם רב בגלל תוצאותיה.

נושא 8 — סין המודרנית

אם בחרת בנושא זה, ענה על שתי שאלות:
על אחת מן השאלות 29-30 (פרק ראשון) ועל אחת מן השאלות 31-32 (פרק שני).

פרק ראשון

ענה על אחת מן השאלות 29-30 (35 נקודות).

29. בעיות הפנים והחוץ של הקיסרות הסינית 1840-1911

א. קרא את הקטע שלפניך, מתוך ספרו של ההיסטוריון עמנואל שו, וענה על השאלות שאחריו.

המהפכה האמריקנית, המהפכה הצרפתית והרפורמות הגדולות של אנגליה הכשירו את הקרקע לצמיחת הדמוקרטיה המודרנית, בעוד המהפכה התעשייתית פותחת עידן חדש של קדמה טכנולוגית, לאומיות, התפשטות, קפיטליזם ואימפריאליזם. הקדמה הייתה לצו השעה באירופה. בסין, לעומת זאת, הוסיפו האינטלקטואלים לבקש את האור המנחה בעבר ה"זהוב", והשתקעו בחקר כתבים עתיקים. אירופה דהרה קדימה בחתירתה אל הקדמה, ואילו סין ישנה וחלמה חלומות זוהר. כדי לעורר אותה מתרדמתה היה צורך במאמצים אדירים ומרעישים.

(ע' שו, צמיחתה של סין המודרנית, תרגם ע' לוטם, הוצאת שוקן, 2005, עמ' 117)

הסבר שלושה גורמים להימנעות של סין מלהתמודד עם ההתפתחות החברתית והכלכלית במדינות המערב באמצע המאה ה-19: שני גורמים הבאים לידי ביטוי בקטע וגורם אחד על פי מה שלמדת. בסס את תשובתך על עובדות היסטוריות. (20 נקודות)

ב. היו בסין אנשים וקבוצות שניסו לשנות את המצב הקיים.

הצג ניסיון אחד לשינוי המצב בסין. בתשובתך כתוב מהו הניסיון, מי עמד בראשו ובאילו צעדים נקט. לדעתך, האם ניסיון זה כשל או צלח? בסס את תשובתך על שתי דוגמאות. (15 נקודות)

30. בניית משטר, חברה וכלכלה בסין הקומוניסטית בשנות החמישים והשישים של המאה ה-20
- א. בתוכנית הכלכלית "הקפיצה הגדולה קדימה" שאף מאו דזה דונג, בין השאר, לממש את האידאולוגיה הקומוניסטית הסינית.
- הסבר** כיצד שני עקרונות מן האידאולוגיה הקומוניסטית באו לידי ביטוי בתוכנית זו.
- הצג שתיים** מן התוצאות של תוכנית זו. (15 נקודות)
- ב. עיין בשני התצלומים שבנספח. בכל אחד מן התצלומים בא לידי ביטוי צעד שנקט במהפכת התרבות.
- הצג כל אחד** משני הצעדים האלה, **והסבר** את המטרה שעמדה מאחורי כל אחד מהם.
- לדעתך, האם השיגה מהפכת התרבות את מטרתיה? נמק את עמדתך באמצעות שתי עובדות היסטוריות. (20 נקודות)

פרק שני

ענה על אחת מן השאלות 31-32 (15 נקודות).

31. **הצג שני** ביטויים של מעורבות סין במלחמת העולם הראשונה. **הסבר** כיצד השפיעה מעורבות סין במלחמת העולם הראשונה על גיבוש הלאומיות הסינית. בסס את תשובתך על שתי עובדות היסטוריות.
32. **הסבר** באיזה אופן המשיך דנג סיאו פינג את דרכו של מאו ובאיזה אופן הוא התווה דרך חדשה. בסס את תשובתך על שני צעדים שנקט דנג סיאו פינג.

בהצלחה!

נספח לשאלה 30 — תצלומים

תצלום א (1966)

(מתוך אתר: [Wikimedia Commons](#), צלם לא ידוע)

תצלום ב (פסלי בודהה, אחרי מהפכת התרבות)

Trip to Ningxia and Gansy,
(מתוך אתר: [Wikimedia Commons](#), צילום: PAT B)